ISSN 2078-6794. Вісник Львівського університету. Серія мист-во. 2026. Вип. 29. С. 63–73
Visnyk of the Lviv University. Series Art Studies. Issue 29. P. 63–73

УДК 78.26
DOI: http://dx.doi.org/10.30970/vas.29.2026.63-73

МАСШТАБНІСТЬ ПОСТАНОВОК ОПЕР ФРАНЦА ДОППЛЕРА У ЛЬВОВІ В XIX СТОЛІТТІ

Андрій КАРПЯК

ORCID: https://orcid.org/0000-0002-4544-8533
Львівська національна музична академія ім. М. В. Лисенка,
кафедра духових та ударних інструментів,
вул. Коперника, 32/4, Львів, Україна, 79000
e-mail: gego@i.ua

Творчість видатних львівських композиторів Франца та Карла Допплерів уже давно потребує детального дослідження та висвітлення у науковій музикознавчій літературі. Нині постать братів привертає увагу лише виконавців-інструменталістів, значна частина доробку митців залишається прихованою від сучасного поціновувача музичного мистецтва. Водночас саме ці важливі та самобутні аспекти творчості композиторів Франца та Карла Допплерів охоплюють наймасштабніші за жанровим і художнім задумом зразки їхньої спадщини. Зокрема, грандіозні оперні полотна Франца Допплера привертають увагу наявністю розгорнутих ансамблевих, хорових та балетних сцен, складними сольними партіями солістів-вокалістів, великим складом оркестру, епічними сюжетами, що не втрачають актуальності й сьогодні як у музичному, так і в суспільно-політичному аспектах. Також не варто забувати, що основним жанром, у якому композитор працював після переїзду до Відня, де він обійняв посаду першого балетного диригента, були саме балети, серед яких, ймовірно, найбільшої популярності набули "Мелюзина" та "Сажотрус з Лондона". На основі документальних фактів висвітлено рідкісні події постановок у новозбудованому на той час театрі графа Скарбека у Львові успішних сценічних композицій Франца Допплера – опер "Граф Беньовський" та "Ванда".

Ключові слова: оперне мистецтво, музична історія Львова, творчість Франца Допплера.

Постановка проблеми. Творчість видатних композиторів, диригентів, музично-театральних діячів, артистів XIX ст. Франца та Карла Допплерів привертає увагу самобутністю, мистецькою та історичною вартістю і набуває на початку XXI ст. нової хвилі зацікавлення, про що свідчать дослідження багатьох іноземних музикознавців. Через відсутність доступу іноземних дослідників до львівських джерел, відомості про дитинство та тісні зв'язки братів із рідним краєм у дорослому віці висвітлено дуже обмежено або ж навіть помилково. Розвідка покликана виправити деякі неточності та спростувати наявні стереотипи у попередніх працях, а також доповнити знання про творчу

© Карпяк Андрій, 2026

діяльність, зокрема Франца Допплера, під час його перебування у рідному місті.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Публікації, присвячені окремим напрямам творчості Франца та Карла Допплерів, з'являються доволі систематично протягом останнього століття в енциклопедіях, лексиконах, спеціалізованих виданнях, музичних журналах та збірниках наукових праць. Теми, спрямовані на вивчення стилю та виконавської і композиторської техніки братів, стають основою магістерських праць або містяться у передмовах видань записів творів митців. Особлива відданість грунтовному аналізу спадщини братів притаманна Ондрашу Адор'яну, автору масштабного трактату "Флейтовий лексикон" (2009). Гернотт Штеппер присвятив митцям своє дослідження, що висвітлює життєві шляхи Ф. та К. Допплерів [4]. Клаудіо Арімані у 2017 р. видав повне зібрання інструментальних творів композиторів. У цій праці увагу привертають статті у періодичній пресі, що висвітлюють постановку творів Франца Допплера у Львові та інших містах у період активної гастрольної діяльності митця, що були опублікувані у виданнях за редакцією Юзефа Сікорського [18], Станіслава Пепловскі [16], Вацлава Шимановскі [11], Джейкоба Роллауера [14], професора Л. Бішоффа [13]. Однак ми можемо посилатися й на давніші праці сучасників композиторів, які вивчали стилістику та мистецьку вартість творів братів у час прем'єрних виконань їхніх композицій, зокрема критику Едуарда Гансліка, яку ми бачимо у статті [10], а також на "Автобіографію" Франца Допплера [5].

Мета наукового дослідження полягає, з одного боку, у висвітленні невідомих раніше сторінок мистецької діяльності братів Допплерів та яскравого мистецького життя Львова середини XIX ст., а з іншого – у спростуванні тверджень окремих дослідників щодо обмеженості мистецьких контактів Франца та Карла Допплерів із містом, у якому вони народилися й виросли.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кожен приїзд до Львова світової мистецької знаменитості у XIX ст. наповнювався особливим шармом та неповторністю випадку, спровокованих як харизматичністю самої особи концертанта чи композитора, так і незвичністю поведінки та вчинками захоплених фанатів маестро. У випадку братів Допплерів додатковим стимулом для публіки та митців слугували їхнє походження та міцні зв'язки зі Львовом. Незважаючи на те, що з 1838 р. Франц, а надалі і Карл здобувають посади артистів-флейтистів та диригентів у театрах Офена та Пешту, митці з великим бажанням поверталися у рідне місто з гастрольними виступами та постановками опер. Нині відомо про низку відвідин Львова братами: у 1839, 1843, на межі 1857–1858, у 1858 та 1864 рр. Найбільш масштабними та багатогранно висвітленими у пресі є гастролі Допплерів у Львові на межі 1857–1858 рр.

Окрему сторінку гастрольної програми братів 1857–1858 рр. посідає постановка опери Ф. Допплера "Беньовський": "(Франц Допплер) прибув сюди зі своїм братом не випадково, він отримав важливу допомогу та підтримку при постановці своєї першої опери та довів, переконливо про це стверджуємо, яких чудес досконалості можна сягнути з нашим непокірним оркестром та

неслухняними німецькими співаками. Ця опера дуже сподобалася, головним чином завдяки фаховій композиторській праці, можливо не найоригінальнішій, але завжди витонченій, різнобарвній, вишуканій інструментовці; з майстерним використанням народних ладів та ритмів, цікавим викладом деталей польського колориту у творі" [18, № 5, 1858, с. 37].

Опера "Граф Беньовський" є першою напрочуд вдалою оперою Франца Допплера. Її прем'єра відбулася 29 жовтня 1847 р. в Національному театрі Пешту. Австрійська поліція зауважила наявність у творі гострих національних питань та наказала зняти твір з репертуару. Ф. Допплер змушений був переопрацювати композицію та перейменувати оперу в "Афанасію", прем'єра якої відбулася 1849 р. Оперу ставили у багатьох містах: Вюрцбурзі, Лінці, Пресбурзі (Братіславі), Темешварі (Тімішоарі), Германштадті (Сібіу), Клаузенбурзі (Клуж-Напока), Араді та ін.

Феномен поєднання в одній особі графа Беньовського австрійського барона, польського генерала, військовополоненого-каторжника, російського революціонера та американського повстанця, командира Камчатки та короля Мадагаскара, великого шахіста, автора мемуарів, шукача пригод, авантюриста, мандрівника та першовідкривача привертав надзвичайну увагу істориків і письменників.

Рис. 1.
Граф Моріц Август фон Беньовський

Життя та невигадані пригоди цієї людини перевершують уяву та розповіді ще однієї історичної постаті та героя казок барона фон Мюнхгаузена. Тема є близькою та цікавою для Франца Допплера. Справді, збігів у житті композитора та Моріца Августа досить багато. Схожість ментальності Беньовського та Допплера, співвітчизників, синів австрійських військових, що виросли в польському та угорському середовищах, не може не привертати уваги. Та й різноманітних пригод, небезпечних подій, мандрівок та курйозних випадків у житті композитора не бракувало. Організаторський хист та вміння досягати поставлених цілей можна також вважати спільною рисою композитора та персонажа його шедевру. Навіть опис зовнішності і манер Моріца Беньовського цілком підходить для змалювання постаті та характеру Франца Допплера: "Чоловік невисокого зросту з привабливими рисами обличчя та вишуканими манерами, наділений багатьма талантами, вельми спритний у розмові" [3, № 2/29, 2013], – так описала Беньовського на піку слави модна французька письменниця Стефані-Фелісіте Дюкре де Сент-Обен, графиня де Жанліс, і дуже схожа саме на цей опис людина прибула до Львова для постановки опери про героя свого часу.

"Текст до опери («Граф Беньовський») узято з однойменної драми Котцебо; музику створив львів'янин Францішек Допплер, який уже біля

двадцяти років перебуває у Пешті. А поставлено її у минулу суботу (26 грудня) за дирекцією пана Кароля Допплера. Сьогодні (2 січня) її повторять. Перша вистава пройшла непогано. Хори, оркестр та сольні партії змагалися між собою щодо досконалості виконання. Стало очевидним, що завдяки добрій дирекції місцева німецька опера змогла б піднятися. Пан Кароль Допплер своїм трактуванням та чудовою роботою зумів заставити оркестр грати краще, ніж завжди. Жаль, що костюми були знищені до такого рівня, що гетьман був скоріше схожий на Полішинеля.

Рис. 2.
Франц Допплер (1853)

Сама опера є дуже цікавим твором: має багато свіжих, мелодійних сольних арій; хори є професійно відточеними, особливою виразовістю вирізняється дует у другій дії, хоча пані Кірхбергер не зовсім була при голосі. Партії гетьмана надзвичайно оригінальні, лише пан Кунц не зрозумів їх докладно, пересадив і не створив одностайного враження. Беньовський зображений як угорець, що бореться у магнатській конфедерації. Його туга за батьківщиною дуже вдало передана в музиці. Спів героя витриманий в угорських мелодіях, а в хорах поляків, в'язнів на Камчатці, знаходимо переважно польські народні ритми, тому опера створила сильне враження та була для нас дуже цікавою. Інструментовка цілої опери є мистецькою. Багата свіжістю та цікавими контрастами. Не дивно, що перший твір нашого композитора, який близько одинадцяти років виконують у Національному театрі Пешту, став улюбленою та найчисленнішою за відвідуванням оперою в Угорщині" – писав Dziennik Literacki [6, Nr. 1, 1858, с. 8].

Рис. 3.
Театр Скарбека у Львові (1842)

Якщо, зважаючи на неприховану критику безкомпромісного рецензента на адресу львівських артистів та колективу, постановка, костюми, вокальні ансамблі, оркестр та солісти потребували значних зусиль диригента та композитора для досягнення мистецької злагодженості та переконливості виконання, то атмосфера, яка панувала в залі під час вистави, та очевидні сценічні переваги і краса недавно збудованої грандіозної театральної споруди у Львові здатні були принести митцям значні зручності та

сатисфакцію. На момент відкриття (1842), за кількістю глядачів театр графа Скарбека у Львові був третім після міланського "Ла Скала" та Дрезденського придворного драматичного театру, а за площею забудови був найбільшою театральною спорудою Європи. Будівля театру, вирішена у стилі віденського класицизму, могла вмістити 1700 осіб. Головний внутрішній простір формували великою квадратною сценою (20,85 х 20,85 м) та підковоподібною глядацькою залою (20 х 18,80 м) з п'ятьма ярусами балконів. Зручність перегляду вистав забезпечувала 54 ложі, оркестрова яма вміщувала 40 музикантів. Інтер'єр залу був вирішений у світло-кремовій гамі зі сріблястими оздобами та світло-блакитною завісою сцени [1, с. 11].

Яскравий успіх інструментальних концертів братів Допплерів, сприятливі умови для постановок сценічних композицій у театрі Львова, патріотичні мотиви та родинні зв'язки Франца та Карла сприяли подальшому поглибленню контактів музикантів з мистецькою громадськістю міста. Усього за три місяці після постановки "Графа Беньовського" брати знову відвідали Львів з новою інструментальною програмою, а в січні 1864 р. у театрі Скарбека була поставлена ще одна не менш успішна сценічна композиція Ф. Допплера – опера "Ванда" [9, 16.01.1864, с. 48].

Уже в анонсах та рецензіях концертів та вистав братів Допплерів у Львові 1857–1858 рр. журналісти неодноразово згадували про те, що у доробку Франца є опера "Ванда", створення якої відбулося завдяки співпраці львівських композитора та письменника: "...Незважаючи на те, що артисти (Допплери) знаходяться вдалині від рідної країни протягом більш ніж 20 років, вони розуміють польську мову, а старший брат також і розмовляє. Францішек (тепер йому 36 років) відомий написанням опер «Беньовський» (текст Котцебо), «Ілька», «Два гусари», «Ванда» у чотирьох діях (текст до опери написав Доктор (Теодор) Бакоді, гомеопат, що практикує у Львові і одружений на львів'янці)" [18, № 2, 1858, с. 13]. Стаття містить також додаткову цікаву інформацію. Вона свідчить про те, що у Львові, навіть після від'їзду, добре знали про родину Допплерів та їхню творчість. Про це свідчить принаймні наступне речення: "В опері «Ванда» Францішек використав мазурку, написану його батьком, яка добре відома нам за мелодією та текстом" [18, № 2, 1858, с. 14]. Відтак поява на сцені Львова опери "Ванда" була лише питанням часу.

Відомості про дату та місце постановки вистави бачимо у часописі "Gazeta Lwowska". Оперу було виконано у місті 16 січня 1864 р. Кращі риси твору описано у часописі "Kurjer Warszawski" (звертаємо увагу на те, що у Варшаві твір був більше відомий за назвою "Полонянка у сералі"): "...«Полонянка у сералі» була запропонована у Відні під іншою назвою. Успіх був немалий, і опера ця зі сцени столичної швидко потрапила у провінційні театри, показана, між іншим, у Львові (з оригінальним польським текстом Аврелія Урбанського)...

Звертаємо увагу на те, що молитва дервіша з хором, яка міститься на початку другого акту, отримала право на почесне звання шедевру та стала справжнім прикладом досконалості у європейській музичній літературі. Молитва вирізняється вправністю ідеї, чудовим відтворенням місцевого

колориту, оригінальністю форми, яка відразу нагадує слухачеві вигуки-пісню муедзина, що закликає мусульман до обов'язкової молитви (намаз) до мечеті.

Допплер зміг захопити і передати тут місцевий колорит, відтворюючи мальовничий спів дервіша. Наспівні викрики, танучі в звучанні хору у доступній і впадаючій у пам'ять мелодії, сприяли тому, що мотив з часом потрапив у різні музичні сфери[1]. Спів дервіша з хором часто відвідує концертні виступи в Німеччині та, виконаний у Парижі під час універсальної виставки, отримав великий успіх і з того часу став добре відомим у Франції. «Полонянка у сералі» – опера серйозного змісту. Спритно написане лібретто дає композитору поле для розвитку драматичної сили у декількох добре опрацьованих фрагментах, а різнобарвність основи, на якій вони розкриваються, допомагає надати цілісності формі твору. Перша дія грунтується на національному колориті, близькому автору твору, в наступній частині панує східний настрій, згідно зі змістом, на якому засновується лібретто. До успішних фрагментів можуть бути віднесені, крім вищезгаданої молитви дервіша, арія-благословення батька з першої дії, терцет, який завершує дію, дует між Тімур-агою і полонянкою в третій дії і вміло пов'язана цілісність четвертої дії з досить ефектним завершенням, в якому за дивної згоди між мусульманами та християнами звучить спільна молитва. Резюмуючи свою думку про Допплера, ми визнаємо, що автор не є композитором-новатором, який одягає свій твір у шати вражаючої оригінальності, що забезпечують успіх майстрам музики. Однак, у будь-якому випадку, митець чудово порядкує з оркестром. Його витончений, доступний і доречний мелодичний смак здатний задовільнити слухача та може зробити «Полонянку сералю» бажаною на будь-якій сцені, особливо, якщо на ній перебувають багаточисленні хори, досконалий оркестр та переваги окремих фрагментів

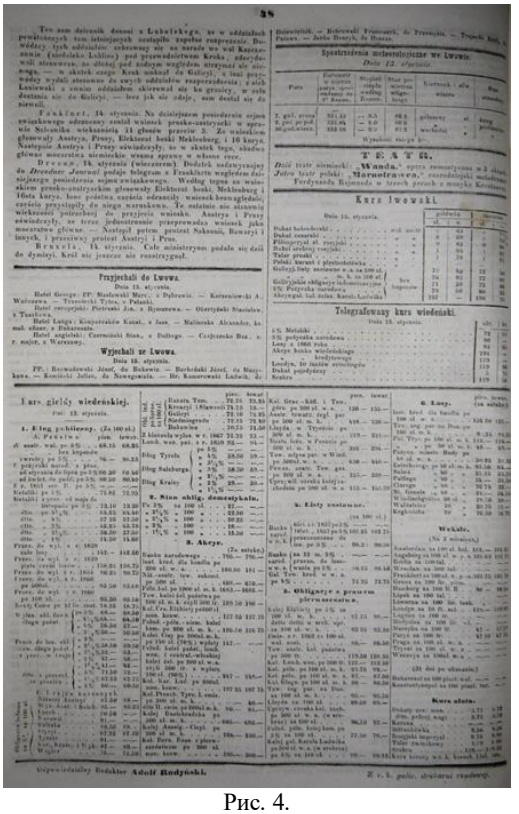

Рис. 4.
Сторінка з часопису "Gazeta Lwowska"
з оголошенням про постановку опери
Ф. Допплера "Ванда" 16 січня 1864 р.

[1] Знаходимо цілковите підтвердження слів журналіста. Більш ніж за 50 років після написання твору зустрічаємо відомості про виконання "турецької" музики з опери "Ванда" в концертах з різноманітними виконавськими складами. (За вид.: [11, № 88. 1903, с. 16]).

прийдуть на допомогу внутрішній цілісності цього, у будь-якому випадку, неперевершеного твору" [11, № 167, 17 (29), 1880, с. 2–3].

Рис. 5.
Фрагмент ілюстрації
до опери "Ванда"

Побувавши на успішній прем'єрі "Ванди" у Відні 17 вересня 1862 р., один із найбільш авторитетних музикознавців Австрії та Європи Едуард Ганслік висловив низку побажань і зауважень щодо літературної основи, постановки та композиторської майстерності твору. Зокрема, він писав: "Прем'єра опери «Ванда» отримала успіх у Придворному театрі. Найбільше тішать нас досягнення... композитора. Ми цінуємо пана Допплера вже довший час як одного з талановитих віртуозів, як повного смаку композитора балетів та, нарешті, як одного з найздібніших, ревнивих та невибагливих музикантів Відня. Лише тривалі овації після завершення вистави спроможні були примусити композитора вийти з улюбленої темряви оркестру на світло люстр залу...

У творі відчувається впевнена рука досвідченого практика, який без сумнівних експериментів чи суб'єктивних відхилень від раціональності використовує ефективні та випробувані методи. Пан Допплер – знавець театральних ефектів, його музичні номери не надто короткі та не задовгі – якісно вивірені, вони викликають справжні, часом дуже переконливі і вдалі музичні враження гармонії та симетрії форми. Речитативом Допплер користується не свавільно, а з витонченим смаком, добре знає як повести голоси у кантилені. Найбільша перевага його роботи полягає в інструментовці, що багата та квітуча, виразно характерна, без химерних забав.

Вражаючими музичними номерами опери п. Допплера можна вважати фрагменти, насичені національним колоритом. До них належить значна частина Першої дії, що захоплює нас своєю жвавістю та свіжістю. Допплер, уродженець польських земель, добре знав, як надати успішного місцевого забарвлення таким сценам. У польській пісні Іполита, чоловічому хорі «Солодка вдача», а також бурхливому краков'яку «У поле з мечем і списом» композитору вдається створити справді сильні та ефектні жанрові образи" [10, с. 356, 357].

Німецькомовні видання стверджували, що опера отримала багато схвальних відгуків [13, с. 356–357]. Можна лише дивуватися тому, наскільки майстерно вдавалося Францу Допплеру втілювати у своїх операх національний колорит, у всіх операх, чи то угорських, чи польській, чи німецькій, щоб слухачі могли перетворювати музичне свято у справжню патріотичну маніфестацію. Неодноразово про це згадує і сам композитор у своїх листах [4, с. 25]. Зі щирим захопленням «Ванду» приймали у польських містах [15, с. 730, 731]: "Дійсно, кілька тижнів перед касою польського театру панував

натовп. «Ванда» переповнила приміщення публікою... На виставі панував урочистий настрій між слухачами. Артисти відчували композитора, розуміли його, тому їхній спів зворушував публіку і викликав справжнє захоплення" [8, № 52 (795), с. 628]. За даними Джейкоба Роллауера, опера отримала тривалий успіх в Галичині та Польщі [14, s. 582–583], зокрема, у дослідженні Станіслава Пепловські згадуються постановки опери у Львові у 1774 р., у Познані – 1878–1879 рр., у Варшаві – 1908 р. [16, с. 360]. Підтвердження цьому бачимо у виданні Dziennik Polski: "«Ванду» було виконано у Львові 10 грудня 1874 р." [7, № 283, с. 3].

Гастрольні заходи братів Допплерів у Львові сприяли формуванню стійкого зацікавлення польської преси успіхами музикантів. З часу перших постановок опери Франца Допплера у місті, газети не пропускають жодної важливої події у житті митців, не забуваючи нагадувати читачам про походження та тісні контакти флейтистів та композиторів з Галичиною. Лише протягом 1858 р. "Rozmaitości" у травні намагалися дослідити ступінь зв'язку артистів з краєм, "Ruch Muzyczny" у січні вітав К. Допплера з отриманням нагороди за написання музики до поезії "Hofindal", стежив за змінами у професійній кар'єрі братів та щиро радів у грудні успішній постановці опери "Ілька" Ф. Допплера у Ганновері [17, № 18, 1858, с. 139], [18, № 51, 1858, с. 408; № 51, 1858, с. 408]. Увага до творчості видатних музикантів зі Львова не згасає і в наступні роки.

Аналіз документальних матеріалів та підбиття підсумків комплексу гастрольних заходів братів Допплерів у Львові 50–60-х років XIX ст. не був би повним без згадки про особисті враження від виступів та постановок самого Франца Альберта, залишені ним в "Автобіографії": "У другій половині грудня 1857 виїхали ми з братом через Відень до Лемберга (назва Львова до 1918 р.) для постановки моєї опери «Беньовський» та з декількома концертами на запрошення директора Гльокля. У Відні я отримав пропозицію від керівника Придворного оперного театру К. Еккерта обійняти посади флейтиста-соліста та диригента балетів: у перспективі з надією на постановку моєї опери та на інші різноманітні сприятливі умови.

Після успішного виконання опери у Лемберзі та чудових концертів повернулися ми у Пешт" [5, с. 12].

Абзац з життєпису талановитого митця передає не лише його задоволення концертною поїздкою у рідне місто, а й містить кілька речень про ті неординарні події, що відбувалися у той час у професійній діяльності та особистому житті Ф. Допплера. Мистецтво 36-річного флейтиста, композитора та диригента наприкінці 50-х років XIX ст. досягає європейського визнання та пошанування, почесне запрошення на посаду диригента та соліста Віденського оперного театру відкриває цілком нову сторінку в житті майстра. У такий час, очевидно, з'являється природне бажання проаналізувати та підсумувати попередній складний та успішний творчий шлях, повернутися до джерел, поділитися радістю та здобутками з рідними, близькими, містом, у якому народився та здобув перші музичні враження та успіхи.

Львів'яни глибоко цінують та пишаються творчістю братів Допплерів, їхнім зворушливим ставленням до рідного міста. Свідченням цього є, зокрема,

проведення Всеукраїнського конкурсу камерних ансамблів духових та ударних інструментів імені Франца та Карла Допплерів, що був започаткований у Львові 7 квітня 2016 р. [2, с. 32]. У 2021 р. зусиллями керівника кафедри духових та ударних інструментів ЛНМА ім. М. Лисенка та Голови Німецького флейтового товариства відбулося встановлення пам'ятної інформаційної дошки, присвяченої музикантам на фасаді будинку №16 по вулиці П. Дорошенка, у місці, де народилися митці.

Франц та Карл Допплери відчували глибокий внутрішній зв'язок із батьківщиною та вважали своїм обов'язком долучати музичну культуру Львова до загальноєвропейського мистецького процесу, повертатися до рідного міста, збагачувати його новими музичними досягненнями та знайомити львівську публіку з прогресивними мистецькими явищами, до творення яких вони були безпосередньо причетні.

Висновки. Проведений аналіз документальних, біографічних та періодичних джерел дає підстави суттєво доповнити уявлення про зв'язки Франца та Карла Допплерів зі Львовом і спростувати твердження про обмежений характер їхніх мистецьких контактів із рідним містом. Відомості львівської та польської преси, а також автобіографічні свідчення Франца Допплера засвідчують, що повернення братів до Львова було важливою складовою їхньої гастрольної діяльності. Опрацьовані публікації дають змогу стверджувати, що інтерес до творчості Франца Допплера у Львові не обмежувався окремими гастрольними подіями. Польська та львівська преса систематично стежила за його професійною діяльністю, повідомляла про нові твори, постановки та успіхи композитора, акцентуючи водночас на його львівському походженні.

Отримані результати підтверджують необхідність подальшого комплексного дослідження творчої спадщини Франца та Карла Допплерів із залученням львівських архівних матеріалів, періодики та інших документальних джерел. Їх опрацювання може сприяти уточненню хронології гастрольної діяльності композиторів, реконструкції історії постановок їхніх сценічних творів та глибшому осмисленню ролі Львова у формуванні й розвитку мистецького шляху братів Допплерів.

Список використаної літератури та джерел

1. Будівля театру Скарбека. 170 років історії. Ідея проекту: Андрій Мацяк. У тексті використано результати досліджень К. Горішнього, І. Лильо, В. Проскурякова, Ю. Ямаша. ЛЕОПОЛЬ, 2012. 34 с.

2. Перший Всеукраїнський конкурс камерних ансамблів духових та ударних інструментів імені Франца та Карла Допплерів. Програма. Львів, 2016. 32 с.

3. Карпяк А. Історичний огляд флейтового мистецтва українських земель до початку XX століття. *Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя* : зб. наук. праць. Рівне, 2017. Вип. 9. С. 15–23.

4. Briefe Nr. IV. S. 19. Vom 3 Jan. 1863 // Stepper G. Die Gebrüder Franz und Karl Doppler. Zulassungsarbeit für die Teilprüfung im Fach Meth. *Päd Seminar für Flötisten an der Staatlichen Hochschule für Musik und Darstellende Kunst.* Stuttgart, Sommersemester, 1979. 48 s.

5. Doppler Franz Albert. Aufzeichnungen aus meinem Leben und Wirken / з особистого архіву проф. Ондраша Адор'яна. Wien, 1881. 17 s.

6. Dziennik Literacki. 2 Stycznia. Nr. 1. Lwów, 1858. C. 8.

7. Dziennik Polski. Nr. 283. Lwów, 11.12.1874. C. 3.

8. Echo Muzyczne, Teatralne i Artystyczne. Warszawa, 1898. Nr. 52 (795), 12 (24) Grudnia. 628 s.

9. Gazeta Lwowska. 16.01.1864, S. 48.

10. Hanslick E. "Wanda". Romantische Oper in drei Acten, von Franz Doppler. (Zum erstenmale im Hofoperntheater aufgeführt am 17 September). Presse, 30.09.1862. Sämtliche Schriften. Historisch-kritische Ausgabe. Herausgegeben von Dietmar Strauß. Band I/6: Aufsätze und Rezensionen 1862–1863. Böhlau, 2008. S. 148–153.

11. Kurjer Warszawski / red. Waclaw Szymanowski. Warszawa. Nr. 167, 17(29). 1880. S. 2–3.

12. Koryzna W. Pamiętnik sceny narodowej w Wielkopolsce do roku 1888. Poznań, 1888. S. 142.

13. Niederrheinische Musik-Zeitung für Kunstfreunde und Künstler. Herausgegeben von Professor L. Bischoff. Verlag der M. DuMont-Schauberg'schen Buchhandlung. Nr. 45, 8 November. KÖLN, 1862. S. 356–357.

14. Pamiętnik Literacki: czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej. Wydawnictwo Instytutu Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk, 1933. T. 30. Nr. ¼. S. 582–583.

15. Pamiętnik Muzyczny i Teatralny / pod red. Józefa Sikorskiego. Warszawa, 1862. Nr. 46, 03.12. S. 730–731.

16. Pepłowski Stanisław. Teatr polski we Lwowie (1780–1881). Lwów : Skład główny w księgarni Gubrynowicza i Schmidta z Drukarni "Dziennika Polskiego", 1889. S. 360.

17. Rozmaitości. Nr. 18, 05.05. Lwów, 1858. S. 139.

18. Ruch Muzyczny, pod redakcia Józefa Sikorskiego. Warzsawa, 1858. Nr. 2, 13.01. S. 13.

References

1. Budivlia teatru Skarbeka. 170 rokiv istorii. (2012). Idea proektu: Andrii Matsyak. U teksti vykorystano resultaty doslidzhen K. Horishnyoho, I. Lylyo, V. Proskuryakova, Y. Jamasha. Leopol [in Ukrainian].

2. Pershyj Vseukrajinskyj konkurs kamernyh ansambliv duhovych ta udarnych instrumentiv imeni Frantsa ta Karla Doppleriv. (2016). Prohrama. Lviv [in Ukrainian].

3. Karpiak, A. (2017). Istorychnyi ohliad fleitovoho mystetstva ukrainskykh zemel do pochatku XX stolittia [Historical overview of flute art in Ukrainian lands until the beginning of the 20th century]. *Istoriia stanovlennia ta perspektyvy rozvytku dukhovoi muzyky v konteksti natsionalnoi kultury Ukrainy ta zarubizhzhia : zb. nauk. prats, 9.* Rivne, 15–23 [in Ukrainian].

4. Briefe Nr. IV. S. 19. Vom 3 Jan. 1863 // Stepper G. Die Gebrüder Franz und Karl Doppler. Zulassungsarbeit für die Teilprüfung im Fach Meth. (1979). *Päd Seminar für Flötisten an der Staatlichen Hochschule für Musik und Darstellende Kunst*. Stuttgart, Sommersemester [in German].

5. Doppler Franz Albert. Aufzeichnungen aus meinem Leben und Wirken. (1881) / З особистого архіву професора Ондраша Адор'яна. Wien [in German].

6. Dziennik Literacki. (1858). Lwów, 2 Stycznia, 1 [in Polish].

7. Dziennik Polski. (1874). Lwów, 283, 11.12 [in Polish].

8. Echo Muzyczne, Teatralne i Artystycznev (1898). Warszawa, 52, 12 Grudnia [in Polish].

9. Gazeta Lwowska. (1864). 16.01 [in Polish].

10. Hanslick, E. (2008). "Wanda". Romantische Oper in drei Acten, von Franz Doppler. (Zum erstenmale im Hofoperntheater aufgeführt am 17 September). Presse, 30.09.1862. Sämtliche

Schriften. Historisch-kritische Ausgabe. Herausgegeben von Dietmar Strauß. Band I/6: Aufsätze und Rezensionen 1862–1863. Böhlau, 148–153 [in German].

11. Kurjer Warszawski. (1880) / red. Waclaw Szymanowski. Warszawa, 167, 17.07 [in Polish].

12. Koryzna, W. (1888). Pamiętnik sceny narodowej w Wielkopolsce do roku 1888. Poznań [in Polish].

13. Niederrheinische Musik-Zeitung für Kunstfreunde und Künstler. (1862). Herausgegeben von Professor L. Bischoff. Verlag der M. Du Mont-Schauberg'schen Buchhandlung, 45, 8 November. Köln [in German].

14. Pamiętnik Literacki: czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej. (1933). T. 30. Numer ¼. Wydawnictwo Instytutu Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk [in Polish].

15. Pamiętnik Muzyczny i Teatralny. (1862) / pod red. Józefa Sikorskiego. Warszawa, 46, 03.12 [in Polish].

16. Pepłowski, S. (1889). Teatr polski we Lwowie (1780–1881). Lwów : Skład główny w księgarni Gubrynowicza i Schmidta z Drukarni "Dziennika Polskiego" [in Polish].

17. Rozmaitości. (1858). Lwów, 18, 05.05 [in Polish].

18. Ruch Muzyczny. (1858) / pod red. Józefa Sikorskiego, 2, 13.01. Warzsawa [in Polish].

THE SCALE OF FRANZ DOPPLER'S OPERA PRODUCTIONS IN LVIV IN THE 19th CENTURY

Andriy KARPYAK

The M. V. Lysenko Musical National Academy in Lviv,
Department of wind and percussion instruments,
5 Nyzhankivs'kogo Str., Lviv, Ukraine, 79005
e-mail: gego@i.ua

The creative legacy of the outstanding Lviv composers Franz and Karl Doppler has long required detailed research and thorough representation in scholarly musicological literature. While the brothers' artistic profiles attract the attention of performers-instrumentalists only, a significant part of their creative work remains concealed from the modern admirer of musical art. Yet it is precisely these important and distinctive segments of the composers' work that contain the most large-scale examples of Franz and Karl Doppler's heritage. The grand operatic canvases–particularly those by Franz Doppler – draw attention through their extensive ensemble, choral, and ballet scenes; the complexity of solo vocal parts; the large orchestral forces; and the epic plots that remain relevant today, both musically and socio-politically. It is also worth remembering that after his relocation to Vienna to assume the position of first ballet conductor at the Vienna Court Opera, the composer's primary genre became ballet. Among these works, the magnificent "Melusina" and "The London Sweep" likely achieved the greatest renown. The article, drawing on documentary evidence, highlights the rare productions in the then newly built Count Skarbek Theatre in Lemberg of the successful stage compositions by Franz Doppler – the operas "Count Benyovsky" and "Wanda".

Keywords: opera art, musical history of Lviv, Franz Doppler's creative work.

Стаття надійшла до редколегії 17.08.2026 р.
Прийнята до друку 21.10.2026 р.
Опублікована 26.11.2026 р.